

Sygn. akt III AUa 583/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Maria Małek - Bujak (spr.)
Sędziowie	SSA Ewa Piotrowska SSA Jolanta Ansion
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2012 r. w Katowicach

sprawy z odwołania I. P. (I. P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych: (...) Spółki z o. o w K.

i (...) Spółki z o. o w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracy nakładczej

na skutek apelacji ubezpieczonej I. P.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Gliwicach

z dnia 10 stycznia 2012 r. sygn. akt VIII U 1065/11

oddala apelację.

/-/ SSA E. Piotrowska/-/ SSA M. Małek - Bujak/-/ SSA J. Ansion Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 583/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 kwietnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w C. stwierdził, że w okresie od 1 marca 2008r. do 28 lutego 2009r. odwołująca I. P. nie podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą zawartej z płatnikiem składek: (...) S.C.

w K., którego współnikami byli: (...) Sp. z o.o. w K. i (...) Sp. z o.o. w W..

W odwołaniu ubezpieczona domagała się zmiany zaskarżonej decyzji w całości i przyznania prawa do objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy nakładczej w okresie od 1 marca 2008r. do 28 lutego 2009r. oraz przeprowadzenia dowodu z zeznań w charakterze świadka C. K. i przesłuchania odwołującej w charakterze strony.

Wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego płatnik składek oraz jego współnicy nie zajęli żadnego stanowiska, a mimo prawidłowego wezwania do osobistego stawiennictwa nie stawili się na termin rozprawy.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach wyrokiem z dnia 10 stycznia 2012r. (sygn. akt VIII U 1065/11) oddalił odwołanie.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w postaci akt składkowych i zeznań ubezpieczonej w charakterze strony, Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona I. P. jako wykonawca zawarła w dniu 1 marca 2008r. w K. umowę o pracę nakładczą z płatnikiem składek (...) S.C. z siedzibą w K. reprezentowanym przez właściciela M. G. - Dyrektora Spółki jako nakładcą.

Umowa została zawarta na czas nieokreślony, a na jej podstawie I. P. była zobowiązana do wykonania pracy, polegającej na przygotowaniu, kopertowaniu, adresowaniu i wysyłce materiałów dostarczonych przez nakładcę. Za skompletowanie i wysłanie jednej przesyłki reklamowej przysługiwało wynagrodzenie w kwocie 4,00 zł brutto. Strony określiły minimalną miesięczną ilość pracy w wysokości 145 kompletów reklamowych. Wykonawca pracy nakładczej w okresie objętym zaskarżoną decyzją osiągnęła miesięcznie przychód w wysokości 28,00 zł miesięcznie.

Odwołująca I. P. dokonała zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Jednakże na podstawie zawartej umowy o pracę nakładczą od dnia 1 marca 2008r. dla I. P. powstał nowy tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. Odwołująca jako tytuł do dalszego podlegania ubezpieczeniom społecznym wybrała wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę nakładczą.

Sąd powołał jako podstawę rozstrzygnięcia art. 13 pkt 2 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137 poz. 887 ze zm.), a nadto art. 13 pkt 2, 4, 9 ust. 2 i 12 ust. 1 ustawy, których treść przytoczył.

Sąd wywiódł, że możliwość wyboru tytułu do ubezpieczeń obowiązkowych z tytułu umowy o pracę nakładczą istnieje wówczas, gdy strony umowy uzgodniły i faktycznie realizowały rozmiar wykonanej pracy nakładczej w ilości gwarantującej wynagrodzenie

w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, (podstawa prawna: przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - art. 9 ust. 2 oraz rozporządzenia

Rady Ministrów w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą - § 3 ust. 1), zaś z akt organu rentowego jednoznacznie wynika, że w spornym okresie wynagrodzenie I. P. było mniejsze niż 50 % minimalnego wynagrodzenia.

Sąd w pełni podzielił stanowisko organu rentowego przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji oraz odpowiedzi na odwołanie, które również znajduje potwierdzenie

w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a przede wszystkim w powołanych wyrokach z dnia

9 stycznia 2008r., wydanych w sprawie sygn. akt III UK 74/07 oraz III UK 75/07 i III UK 77/07 i oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku wniósł pełnomocnik ubezpieczonej.

Zarzucił :

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art.83 § 1 k.c., poprzez przyjęcie, że nakładca zawarł umowę o pracę nakładczą dla pozoru i jest ona z tej przyczyny nieważna;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 13 pkt 2 i art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez przyjęcie, że umowa o pracę jaką zawarła ubezpieczona była czynnością prawną zawartą w celu obejścia prawa, w związku z czym, ubezpieczona w okresie od 1 marca 2008r. do dnia 28 luty 2009r. nie była objęta ubezpieczeniem społecznym;
3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 232 k.p.c. zd. 1 w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez przyjęcie błędnej wykładni i interpretacji oraz błędne ustalenie stanu faktycznego mające istotny wpływ na wynik postępowania;
4. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, w szczególności nie przeprowadzenie postępowania dowodowego co do istoty sprawy w związku z oddaleniem wniosku ubezpieczonej o przesłuchanie w sprawie w charakterze świadka C. K.;
5. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c., poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do całości argumentacji pozwanej przedstawionej w toku procesu.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniósł o zmianę wyroku poprzez orzeczenie, że ubezpieczona w okresie od 1 marca 2008r. do 28 lutego 2009r. podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji rozpoznał bowiem sprawę prawidłowo, uzasadniając swoje stanowisko i motywy rozstrzygnięcia, nie naruszając obowiązujących przepisów prawa.

W niniejszej sprawie za bezsporne uznać należało ustalone przez Sąd I instancji okoliczności faktyczne sprawy, w szczególności treść umowy oraz sposób faktyczny jej realizacji, wysokość uzyskiwanego przez wykonawcę faktycznego wynagrodzenia, nie przekraczającego 50 % minimalnego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie art. 77⁴ pkt 1 Kodeksu pracy oraz stawek za wykonanie, ilości wykonywanej pracy.

Natomiast kwestią sporną w niniejszej sprawie była ocena tych okoliczności, dokonana przez Sąd I instancji, pozwalająca na ustalenie, czy zawarta między ubezpieczoną a płatnikiem umowa o pracę nakładczą była ważna wobec sposobu jej realizacji, wynagrodzenia uzyskiwanego przez nakładcę w wysokości niższej niż połowa płacy minimalnej, ekwiwalentności wykonywanej pracy w stosunku do wynagrodzenia, a tym samym czy organ rentowy miał prawo odmówić objęcia korzystniejszym ubezpieczeniem z tytułu zawartej umowy o pracę nakładczą.

Na wstępie należy podnieść, że okres wykonywania umowy o pracę nakładczą został wymieniony w art. 6 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 153/1227/2009r. - t.j.) jako okres składkowy, po spełnieniu pewnych warunków:

1.wykonywania na obszarze Państwa Polskiego pracy nakładczej:

a)objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b)przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia z tego tytułu, jeżeli w tych okresach osoba wykonująca taką pracę uzyskiwała wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy obowiązującego najniższego wynagrodzenia, określonego na podstawie przepisów Kodeksu pracy.

Umowa o pracę nakładczą stanowiła zatem, historycznie ujmując, podstawę zaliczenia do „okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia” (art. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - Dz. U. Nr 40 poz. 267 ze zm.), a następnie od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 17 października 1991r.

o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104 poz. 450 ze zm.) „okresów składkowych”, przy czym warunek osiągnięcia wynagrodzenia w wysokości co najmniej połowy obowiązującego najniższego wynagrodzenia pracownika nie uległ zmianie od okresu obowiązywania rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 17 kwietnia 1974r. w sprawie określenia, które osoby wykonujące pracę nakładczą uważa się za pracowników

w rozumieniu ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 16 poz. 91), które zostało uchylone przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. z 1976r. Nr 3, poz. 199), obowiązujące do chwili obecnej i precyzujące obowiązki i uprawnienia nakładców.

Między innymi w § 3 ustalona została minimalna ilość pracy, której wykonanie ma zapewnić uzyskanie co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, na podstawie art. 77⁴ pkt 1 Kodeksu pracy, zwanego dalej „najniższym wynagrodzeniem”.

Reasumując, umowa o pracę nakładczą rodziła następstwo w postaci zaliczenia okresu jej wykonywania do okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia, a następnie, od czasu reformy ubezpieczeń społecznych, w postaci obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czy wreszcie ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym - tylko wówczas, gdy wykonawca osiągał 50 % najniższego wynagrodzenia w danym miesiącu. Pozostałe miesiące, za które wykonawca uzyskiwał niższe wynagrodzenie lub nie uzyskiwał go wcale, nie podlegały zaliczeniu do okresów zrównanych z zatrudnieniem pracowników i nie powstawał obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym czy emerytalnym i rentowym.

Unormowanie zatem z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej o obowiązkowym podleganiu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób wykonujących pracę nakładczą nie może być rozpatrywane w oderwaniu od przepisów powołanych wyżej, gdyż bez zachowania warunku określonego w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 31 grudnia 1975r. powołanego wyżej, umowa o pracę nakładczą nie rodzi obowiązku podlegania ubezpieczeniom, a zatem osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie ma możliwości dokonania wyboru tytułu ubezpieczenia.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 2008r. w sprawie III UK 73/07 stwierdził, iż przepis § 3 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych stanowi „warunek konieczny (konstrukcyjny) umowy o pracę nakładczą, odróżniający ją w sposób zdecydowany od pozostałych umów cywilnoprawnych - właśnie z uwagi na cel normodawcy - upodobnienia sytuacji prawnej wykonawców do sytuacji prawnej pracowników. Zatem istotnym

elementem umowy o pracę nakładczą jest określenie minimalnej miesięcznej ilości pracy, a tym samym zapewnienie wykonawcy określonego wynagrodzenia.”

Niedotrzymanie tego warunku, zdaniem Sądu Apelacyjnego, bez względu na zamiar stron zawierających umowę powoduje, że nie powstaje obowiązek podlegania ubezpieczeniom w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o s.u.s.

Nie jest więc istotne dla rozstrzygnięcia, czy umowa o pracę nakładczą nosi znamiona umowy zawartej dla pozoru z art. 83 § 1 k.c., czy umowy zmierzającej do obejścia prawa z art. 58 § 1 k.c. lecz czy rodzi obowiązek podlegania ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym w którymkolwiek miesiącu jej wykonywania.

Fakt odprowadzania składek od uzyskanego przychodu w żaden sposób nie wpływa na wymóg wynikający z powołanego § 3 rozporządzenia, a już na pewno go nie eliminuje.

W przeciwnym razie normę wynikającą z § 3 należałoby uznać za pozbawioną prawnej doniosłości i nie znajdującą zastosowania w praktyce.

W związku z powyższym należy jednak stwierdzić, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy, skoro strony nie dotrzymały warunków umowy o pracę nakładczą w części objętej oddaleniem odwołania, uprawnione jest przyjęcie, że umowa nie rodziła obowiązku ubezpieczenia.

Sąd Apelacyjny, mając powyższe na uwadze, stwierdził zatem, że apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów i orzekł jak w sentencji, na mocy przepisu art. 385 k.p.c.

/-/ SSA E. Piotrowska/-/ SSA M. Małek - Bujak/-/ SSA J. Ansion Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JR